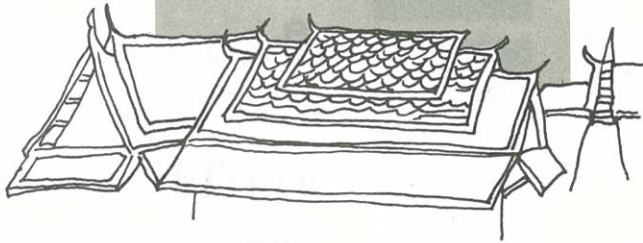

เอกลักษณ์ กับ การพัฒนาประเทศ

ศาสตราจารย์ ระพี สาคริก

เอกลักษณ์ หมายถึง รูปแบบที่สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นเฉพาะตัวของชุมชน ของชาติ หรือของเผ่าพันธุ์โดยมีประวัติความเป็นมาของชุมชน ของชาติ หรือของเผ่าพันธุ์นั้น ๆ เอง เป็นฐานรองรับ

หากพิจารณาแล้วสามารถทำความเข้าใจคำกล่าวนี้ได้ลึกซึ้ง ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่า เอกลักษณ์เป็นเพียง “ผล” ที่มีมาสืบเนื่องมาจาก “เหตุ” ในอดีต ซึ่งชุมชนแต่ละรูปแบบได้มีการพัฒนาตนเองมาแล้วเท่านั้น

จึงน่าจะถือได้ว่า สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ตามความหมายดังกล่าวเป็นแต่เพียงผลเฉพาะหน้าเท่านั้น โดยเหตุที่เป็นสิ่งสืบเนื่องมาจากเงื่อนไขที่อยู่ในส่วนลึกและในอดีต อันเป็นเบื้องหลังของเอกลักษณ์ที่จำเป็นต้องพิจารณา

ดังนั้น ก่อนการใช้เอกลักษณ์ให้เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาชุมชนให้ได้ผลอย่างแท้จริง บุคคลทั้งหลายผู้เป็นสมาชิกและมีส่วนร่วมในชุมชนจำเป็นต้องมีความรู้ได้ลึกซึ้งถึงพื้นฐานอันเป็นที่มาของเอกลักษณ์นั้นเสียก่อน

หากคนในชุมชนปราศจากการรู้ได้อย่างถึงจิตสำนึกของตนเองเป็นธรรมชาติแล้ว ความรู้สึกที่มีต่อเอกลักษณ์ซึ่งถูกหยิบยกเอาด้านที่เป็นเพียงรูปแบบมาจากภายนอกของแต่ละคน ก็จะถูกผลักดันให้ไปติดอยู่ในอีกด้านหนึ่ง ซึ่งนั่นก็คือ การยึดมั่นถือมั่นอยู่ด้วยรูปแบบอันเป็นส่วนปลายหรือส่วนผิว หรือส่วนที่เห็นได้เฉพาะหน้าของเอกลักษณ์ ทำให้เกิดเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญต่อการพัฒนา อันมีความคิดของคนเป็นกุญแจหลัก

เราจึงเชื่อได้อย่างแน่นอนว่า

“พื้นฐาน” เป็นสิ่งธรรมดาที่ต้องมีอยู่ในสิ่งทั้งหลายทั้งมวล และเป็นสิ่งซึ่งจำเป็นต้องมีการคำนึงถึง เมื่อมีการคิดเรื่องการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาคนหรือสรรพสิ่งใด ๆ ก็ตาม

หลักธรรมะ หรือหลักความจริงได้พิสูจน์ตัวเองอย่างชัดเจนว่า รูปแบบของทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏให้เห็นได้สัมผัสได้นั้น ไม่ว่าจะเป็น ณ ที่ใดหรือขณะใดก็ตาม ต่างก็เป็นสิ่งที่มีการเกิดการดับอยู่ด้วยกาลเวลาและ ณ ที่ตนเอง ดังนั้น หากมองสิ่งทั้งหลายอยู่ ณ ที่ผิว ย่อมเห็นได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอยู่ทุกขณะ ทุกสิ่งทุกอย่างจึงต่างก็มีทั้ง อดีต ปัจจุบัน และอนาคต อยู่ในฐานตัวเองทั้งสิ้น

หากมองสู่ด้านที่เป็นรูปแบบของสิ่งทั้งหลายอีกเช่นกัน ก็ทำให้เข้าใจ

ได้ว่า สิ่งซึ่งเป็นอดีตนั้น เป็นฐานที่มาของสิ่งซึ่งเป็นปัจจุบัน และความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของอดีตกับปัจจุบัน ยังเป็นสิ่งที่กำหนดพื้นฐานของวิถีการพัฒนาซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปสู่อนาคตด้วย เราจึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ฐานของการพัฒนาที่แท้จริงนั้นคืออะไรและอยู่ที่ไหน

บ้านที่ปราศจากพื้นฐาน ย่อมปราศจากความเป็นบ้านอันแท้จริง คงมีอยู่แต่เปลือกนอกซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนได้ แต่บ้านก็ยังเป็นเพียงวัสดุสิ่งก่อสร้าง หากปราศจากความเป็นบ้าน ผลเสียหายขั้นต้นซึ่งสะท้อนกลับมาสู่มนุษย์ ก็คงเป็นเพียงในด้านวัตถุ

แต่ถ้าหากเป็นการพัฒนาชีวิตคน ซึ่งมีจิตใจเป็นพื้นฐานของความมีคุณภาพและความสามารถที่แท้จริง หากกระบวนการพัฒนาปราศจากเหตุซึ่งสามารถสะท้อนพลังที่มีผลเสริมสร้างความมั่นคงในการพัฒนาให้แก่ชีวิต แต่กลับมุ่งเน้นไปสู่ส่วนอันเป็นเพียงผลหรือส่วนปลาย ย่อมทำให้เกิดการยึดติดอยู่ด้วยส่วนดังกล่าว ทำให้เกิดการสูญเสียคุณภาพในทางจิตและความสามารถทางความคิดอันเป็นการสูญเสีย ณ ที่พื้นฐานของการพัฒนาอย่างสำคัญ

หลักการพื้นฐานที่ใครจะขอหยิบยกมากล่าว ณ ที่นี้ ก็คือ ถ้าไม่มีคนซึ่งมีการอยู่ร่วมกันและพัฒนาร่วมกัน ก็คงไม่มีการหยิบยกเอาสิ่งใดมาเป็นเอกลักษณ์ให้เป็นเงื่อนไขแก่สังคมหรืออีกนัยหนึ่ง เอกลักษณ์มิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยและอยู่อย่างเลื่อนลอย หากมีการอยู่อาศัยร่วมกัน

และมีการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของคนเป็นฐานรองรับ

การมองสู่เอกลักษณ์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นเอาความสำคัญของชีวิตและคนในสังคมเป็นฐานของทฤษฎีและความคิด มิฉะนั้นแล้ว เอกลักษณ์ก็จะแปรสภาพไปเป็นความเลื่อนลอย ทำให้ไม่อาจนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนได้

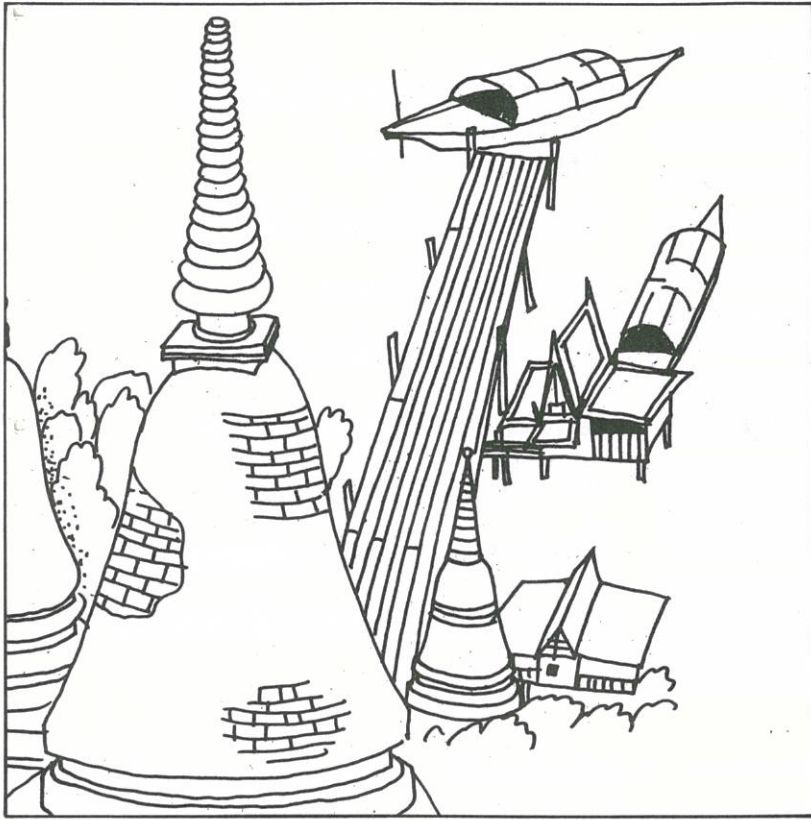
ทุกวันนี้ ผลสะท้อนจากปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม อันสืบเนื่องมาจากความผิดพลาดในการพัฒนาในอดีต ได้ทำให้มีการเริ่มตระหนักถึงความมีคุณภาพและความสามารถของมนุษย์ และหวนกลับมาเพื่อทบทวนแนวคิดตลอดจนวิธีการปฏิบัติในการพัฒนา กันมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

เราเริ่มรู้สึกกันว่า การพัฒนา

**การมองสู่เอกลักษณ์
จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้น
เอาความสำคัญของชีวิต
และคนในสังคม
เป็นฐานของทฤษฎีและความคิด
มิฉะนั้นแล้ว
เอกลักษณ์ก็จะแปรสภาพไป
เป็นความเลื่อนลอย
ทำให้ไม่อาจ
นำมาใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาชุมชนได้**

ที่มุ่งทิศทางของทฤษฎีและความคิดออกไปสู่สิ่งที่อยู่ภายนอกตัวเราเป็นเหตุพื้นฐาน แทนการมองว่า เหตุพื้นฐานของทุกสิ่งทุกอย่างนั้น อยู่ที่ตัวเราเอง ไม่สามารถส่งผลให้เราสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงไม่อาจนำไปสู่เป้าหมายอันแท้จริง ยิ่งไปกว่านั้น ยังส่งผลให้เกิดการยึดมั่นถือมั่นอยู่ด้วย ด้านที่เป็นรูปแบบ หรือรูปวัตถุของสิ่งเหล่านั้น ทำให้เกิดปัญหาในอนาคตเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับด้วย

ดังเช่นผลจากการพัฒนาประการหนึ่งที่ใครจะขอหยิบยกมาเป็นตัวอย่างในปัจจุบัน คือ การที่ยังมีผู้คนในยุคนี้เป็นจำนวนไม่น้อยที่เข้าใจ “การพึ่งพาตนเอง” อย่างสับสน เนื่องจากการที่ยังคงมีทฤษฎีพื้นฐานในตนเองที่มองสู่ “ชีวิตมนุษย์” อย่างยึดติดอยู่

แต่เพียงส่วนอันเป็น “ผล” หรือมองชีวิตมนุษย์ด้วยภาพซึ่งปราศจากพื้นฐานนั่นเอง ดังเช่นที่ได้มีการสะท้อนภาพความคิดตนเองออกมาโดยคำกล่าวที่ว่า “การพึ่งพาตนเองนั้นเป็นสิ่งดี แต่จะต้องพึ่งพาผู้อื่นด้วย” เนื่องจากการพึ่งพาตนเองที่มีจิตตนเองเป็นพื้นฐานอย่างถูกต้องนั้น ย่อมส่งผลให้เกิดจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อสังคมอันมีเพื่อนมนุษย์เป็นส่วนสำคัญร่วมกันอยู่แล้วภายในตัวเอง

พื้นฐานแท้ของแต่ละคนนั้นอยู่ที่จิตสำนึกของตนเอง ผลจากความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ จึงหมายถึง การที่ตนเองมีการถือหลักการและสิ่งซึ่งตนเองเชื่อว่าเป็นเหตุและผลนั้น เป็นสิ่งที่อยู่บนฐานสัจธรรมหรือฐานของความจริง และใช้หลักดังกล่าว

เพื่อการคิด การตัดสินใจ และนำไปสู่การกำหนดวิธีปฏิบัติอย่างเป็นตัวของตัวเอง โดยไม่ยอมให้ตกไปอยู่ภายใต้การถูกครอบงำด้วยอวิชชา เมื่อมีโอกาสสัมผัสเพื่อนมนุษย์ ย่อมส่งผลให้มีการเคารพในสิทธิ และให้ความสำคัญแก่เพื่อนมนุษย์อย่างชอบด้วยเหตุและผลด้วยจิตสำนึกเช่นกัน

การพัฒนาตนเองของชุมชนใดก็ตาม จะมีความเป็นไปได้ ก็ต่อเมื่อการจัดการศึกษาของชุมชนนั้น มีพื้นฐานที่สามารถส่งผลให้คนทั้งหลายภายในชุมชนมีจิตสำนึกซึ่งมุ่งสู่การรู้ตนเองเป็นสำคัญ และเอกลักษณ์ของชุมชนก็เป็นช่องทางหนึ่งที่น่าไปสู่การรู้พื้นฐาน ณ ที่ตนเอง ทั้งแก่บุคคลที่อยู่และมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก่ตัวชุมชนนั่นเองในที่สุด

หากผลจากการพัฒนาจิตสำนึกอันเป็นพื้นฐาน ทำให้คนมีความเจริญด้วยการยึดมั่นถือมั่นเป็นนิสัย ความรู้สึกที่มีในขณะมองสู่เอกลักษณ์ก็จะถูกแปรสภาพไปเป็น “สัญลักษณ์” อันเป็นเพียงสิ่งสมมติที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นเฉพาะหน้า เพื่อใช้แทนความหมายของอะไรก็ได้ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของฝ่ายผู้ประดิษฐ์ แทนที่จะทำให้บุคคลทั้งหลายมีความเจริญด้วยปัญญาในตนเอง และสามารถรู้ได้ ณ ที่ตนเอง อันเป็นการรู้ที่แท้จริงเป็นหลักสำคัญ

ในเมื่อสิ่งทั้งหลายที่เราได้เห็นได้หรือสัมผัสได้เฉพาะหน้า เป็นผลซึ่งจำเป็นต้องมีการสืบเนื่องมาจากสิ่งที่เป็นเหตุในอดีต การมองสู่สิ่งใดก็ตามที่ปรากฏอยู่ ณ เบื้องหน้า หากเป็นการมองอย่างยึดมั่นถือมั่นอยู่แต่เพียงด้านรูปแบบซึ่งเห็นได้สัมผัสได้เฉพาะหน้า

ย่อมไม่มีผลต่อการเรียนรู้แต่อย่างใด ในมุมกลับแม้มีการมองสู่สิ่งที่เรียกกันว่า “เอกลักษณ์” จะสามารถนำไปสู่โอกาสในการทำหน้าที่ความเป็นเอกลักษณ์ที่แท้จริงได้ จิตสำนึกของผู้ได้มีโอกาสมองหรือสัมผัสจำเป็นต้องมีการพร้อมในการนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ หรือมีความคล่องตัวในการนำไปสู่ประโยชน์อันแท้จริง นั่นคือ การรับเข้าสู่ความรู้ได้เองอันเป็นสิ่งที่อยู่ในส่วนลึกของจิต และสะท้อนออกมาภายนอกด้วยการกำหนดรูปแบบของการคิดและวิธีปฏิบัติซึ่งชอบด้วยเหตุและผล

ความมีคุณภาพที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่ส่งผลให้การพัฒนาสังคม ได้มุ่งไปสู่สิ่งที่พึงงาม

และส่งผลขั้นสุดท้ายคือ ทำให้เกิดความสำเร็จในด้านการพัฒนาศีลธรรม และเศรษฐกิจของสังคมนั้น ๆ

หลักธรรม เป็นสิ่งรองรับระบบการอยู่ร่วมกันและพัฒนาาร่วมกันของมนุษย์ให้เป็นไปได้อย่างมั่นคงและโดยสันติวิธี และในอีกด้านหนึ่งซึ่งในระยะหลัง ๆ นี้ ได้มีการหยิบยกมาพิจารณากันมากยิ่งขึ้น ได้แก่ หลักนิเวศน์วิทยา ซึ่งก็ถือเป็นสิ่งรองรับระบบการอยู่ร่วมกันและพัฒนาาร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งหลายในกระบวนการธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ ต้นไม้ สัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งมนุษย์ด้วย และสิ่งทั้งหลายภายในมวลที่รวมตัวกันเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

เราจึงน่าจะกล่าวได้ว่า หลักธรรมะและหลักนิเวศน์วิทยาธรรมชาตินั้น เป็นสิ่งที่อยู่บนฐานเดียวกัน ยิ่งกว่านั้น หากมองลงไปสู่ส่วนลึกของแต่ละสิ่งภายในกระบวนการธรรมชาติ ซึ่งต่างก็มีการพัฒนาตัวเองอย่างเสรีไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นชีวิตและร่างกายของมนุษย์ก็ดี สัตว์ต่าง ๆ ก็ดี ต้นไม้ก็ดี หรือดินฟ้าอากาศและพลังงานรูปแบบต่าง ๆ ก็ดี ระบบและโครงสร้างของแต่ละสิ่ง ต่างก็อยู่บนฐานของหลักธรรมหรือหลักนิเวศน์วิทยาธรรมชาติอันเป็นแม่ข่ายด้วยเช่นกัน สิ่งทั้งหลายจึงดำรงอยู่ได้ และพัฒนาตนเองไปได้อย่างมีสันติสุขร่วมกัน ดังกล่าวนี้เอง หากมองสู่ความเป็นผล ย่อมน่าจะกล่าวได้ว่าเป็น “สูตรสำเร็จรูปของสังคม” ที่มุ่งหวังผลกระทบเพื่อการพัฒนาเพื่อการพัฒนาตนเอง

ดังนั้น ไม่พว่จะมองสู่ระบบชีวิต

คนแต่ละคน ระบบต้นไม้แต่ละต้น หรือระบบธรรมชาติ และระบบสังคมที่มีมนุษย์อาศัยซึ่งกันและกันอยู่ ความสามารถด้วยปัญญาที่แท้จริงย่อมเห็นได้ว่า เป็นสิ่งที่อยู่บนหลักการและเหตุผลเดียวกัน

ชีวิตต้นไม้สักต้นหนึ่งกับชีวิตธรรมชาติทั้งระบบ หากจะแตกต่างกันก็เพียงส่วนอันถือเป็นรูปวัตถุอันพึงวัดตรวจสอบได้ด้วยมาตรการซึ่งมีข้อมูลในด้านปริมาณเป็นผลได้เท่านั้น จึงมิใช่เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการอ้างอิง เพื่อแสดงความแตกต่างได้ หากเจตนารมณ์พื้นฐานของการใช้ประโยชน์ มีการมุ่งไปสู่การพัฒนาในด้านคุณภาพ

เนื่องจาก ต้นไม้เป็นสิ่งที่หนึ่งที่สามารถเห็นได้ง่ายและสัมผัสกันอยู่เสมอ ๆ ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จึงใคร่จะขอหยิบยกเอาระบบชีวิตต้นไม้มาเป็นสมมติฐานในการ

**ความมีคุณภาพที่แท้จริง
ของชีวิตมนุษย์
จึงเป็นสิ่งที่ส่งผลให้
การพัฒนาสังคม
ได้มุ่งไปสู่สิ่งที่ดีงาม
และส่งผลขั้นสุดท้ายคือ
ทำให้เกิดความสำเร็จ
ในด้านการพัฒนาศีลธรรม
และเศรษฐกิจของสังคมนั้น ๆ**

ศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นเอกลักษณ์ของสิ่งทั้งหลายที่มีการอยู่ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยกันและกันอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและในขณะเดียวกันก็คงมีส่วนช่วยให้เกิดความคิดความเข้าใจอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้นด้วย

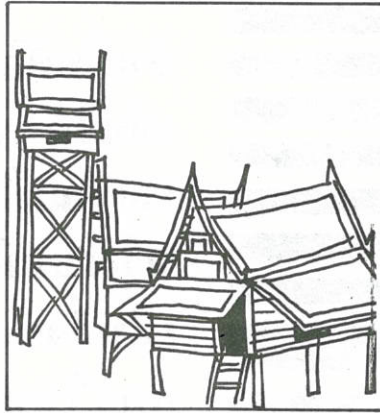
ในเมื่อได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่า ความหมายของคำว่าเอกลักษณ์ตามคำจำกัดความที่แสดงไว้แต่แรกนั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เข้าใจว่า เป็นเพียงผลรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่มีการสืบเนื่องมาจากเหตุในอดีต ดังนั้น ระบบสังคมที่มีการอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และพัฒนาร่วมกันของมนุษย์ อันเป็นผลทำให้สังคมมีชีวิตชีวา สามารถพัฒนาตนเองให้เจริญไปได้ด้วยดี ก็เปรียบได้เสมือนระบบการอยู่ร่วมกันและทำหน้าที่ของแต่ละส่วนร่วมกัน ของส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้ที่ทำให้ต้นไม้สามารถเจริญขึ้นมาได้

ด้วยตนเองอย่างมีชีวิตชีวา

“ผล” ของต้นไม้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็หมดสิ้นไปเป็นรุ่น ๆ รูปแบบของผลแต่ละผล แต่ละรุ่น จึงมิใช่เป็นสิ่งที่มั่นคงยั่งยืนแต่ประการใด นอกจากนั้นแล้ว หากสิ่งอื่นใดซึ่งอยู่ภายนอกกระบวนการชีวิตของต้นไม้ ไม่ว่าสิ่งนั้น ๆ จะเป็น มนุษย์ สัตว์ หรือแม้แต่กระบวนการธรรมชาติ จะนำไปใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นไปบริโภค ไปเพาะเมล็ด เพื่อการขยายพันธุ์ หรือกระบวนการธรรมชาติจะเปิดโอกาสให้มีการตกหล่นสู่พื้นแล้วออกเป็นต้นใหม่ก็ตาม ผลนั้นก็จะสิ้นสภาพในด้านรูปแบบลงในที่สุดด้วยตนเอง

หากมีการยึดมั่นถือมั่นอยู่ด้วยรูปแบบของผล จึงมีหวังที่จะได้รับความผิดหวัง เพราะความหลงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความหลงอยู่ด้วยรูปแบบนั่นเอง ยิ่งไปกว่านั้น หากมีการปฏิบัติที่ล่วงเลยความหลงไปถึงการลงทุนลงเวลาและลงความคิดตลอดจนลงแรงงาน ผลเสียก็จะเลยความหลงและความผิดหวังไปถึงการต้องได้รับความเสียหายในทางวัตถุหรือทางเศรษฐกิจในอีกโศกหนึ่ง ซึ่งการเสียหายทางวัตถุนี้เป็นผลบันปลายแล้ว แต่การถูกกระทบโดยส่วนปลายก็ยิ่งส่งผลทำให้คนเป็นจำนวนไม่น้อยหลงโทษแต่ส่วนปลายเป็นเหตุ ทำให้ต่างก็มุ่งไปสู่การแก้ปัญหา ณ ที่ส่วนปลายกันทั่ว ๆ ไป

ในเมื่อผลของต้นไม้เป็นสิ่งที่เกิดมาแล้วก็หมดสิ้นไปเป็นคราว ๆ ตามโอกาสของกาลเวลา ผลที่เกิดขึ้นในรุ่นหลัง ๆ ก็เป็นสิ่งที่ผลิติดอกใหม่อีกด้วยช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เมื่อกาล

เวลาเปลี่ยนไป ก็จะแปรสภาพไปเป็นของเก่าหรือเป็นอดีตด้วยตัวเองในที่สุด

ภายในกระบวนการพัฒนาดนเองที่เข้าได้ถึงส่วนแท้นั้น หากมองสู่ส่วนอันเป็นผล ย่อมจะเป็นการมองได้อย่างมุ่งไปสู่การรู้เหตุ หรือมองแล้ว สามารถสืบสาวลงไปสู่ส่วนที่เป็นต้นเป็นราก เป็นโคน และสู่พันธุ์อันเป็นพื้นฐานที่กำหนดการพัฒนาดนเองของต้นไม้ นั่น และสู่พื้นดิน ฝนฟ้าอากาศ ซึ่งต่างก็มีการเปลี่ยนแปลงภายในกระแสการพัฒนาดนเองของแต่ละสิ่งด้วย จนกระทั่งถึงการออกผลให้ปรากฏอยู่ตรงหน้าของชีวิตผู้พิจารณา

หาใช่การมองผล สัมผัสผลแล้วหลงยึดติดอยู่ ณ ที่ผล เพราะพื้นฐานตนเองได้ถูกปล่อยปละละเลยให้อวิชชาเข้าครอบงำเสียแล้วไม่

การเตรียมคนให้เป็นผู้พร้อมแล้ว ณ พื้นฐาน เพื่อการใช้เอกลักษณ์ให้เป็นประโยชน์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับผลสำเร็จอย่างแท้จริง ก่อนการส่งเสริมและพัฒนาเอกลักษณ์ให้ถึงประโยชน์อย่างแท้จริง ด้วยการเร่งรัดพัฒนาอย่างเน้นแหล่งเอกลักษณ์อยู่ ณ สิ่งภายนอก

ผลทั้งหลาย จะสามารถตอบ

สนองประโยชน์สุขให้แก่มนุษย์ได้อย่างต่อเนื่องตลอดไปนั้น ก็มีทางออกด้วยตัวของมันเองเช่นกัน นั่นก็คือมีการผลิติดอกออกผลเป็นรุ่น ๆ หรืออย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีกาลเวลาเป็นสิ่งที่ให้โอกาสและให้เสรีภาพประการหนึ่ง กับมีการพัฒนาดนเองของระบบต้นอันเป็นพื้นฐานที่มาของผลอีกประการหนึ่ง

เพราะระบบภายในกระบวนการชีวิตของต้นไม้แต่ละต้น ต่างก็มีหลักการนิเวศน์วิทยาธรรมชาติเป็นสิ่งที่รองรับอยู่ จึงดำรงความมีชีวิตชีวาอยู่ได้

เมื่อใดที่มนุษย์ได้มีการใช้อคติอันเกิดจากอวิชชาเข้าแทรกแซง เช่น โกรธชอบใจ ก็นำเอารูปแบบของวัตถุซึ่งคิดว่าน่าจะเป็นใบ เข้าไปใส่ให้หรือไม่เช่นนั้นก็รุ่มก้นถกทิ้งที่ใบอย่างชื่นชม โกรธชอบผลก็ปฏิบัติด้วยรูปแบบของวิธีการเดียวกัน และยังมีการตีฆ้องร้องป่าวให้คนอื่นเข้าไปรุ่มก้นรุ่มกระทำเช่นเดียวกัน ยิ่งส่งผลทำให้เกิดการยึดมั่นถือมั่นอยู่ ณ ที่ผลมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งทำให้เกิดการปราศจากปัญญาซึ่งรู้ได้ถึงผลที่จะมาถึงอีกด้วยกาลอนาคต ทำให้หวนกลับไปสู่การสร้างสิ่งสมมติขึ้นเพื่อใช้ทดแทนผลซึ่งเป็นอดีตไปแล้ว โดยยังคงเข้าใจว่ามันคือสิ่งแท้

หากกระแสการพัฒนาดนเองของวัฒนธรรมใด ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะดังได้กล่าวมาแล้ว ย่อมแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่าชุมชนซึ่งมีวัฒนธรรมเป็นฐานเพื่อการพึ่งพาตนเองได้อย่างมีคุณภาพ ได้สูญเสียพื้นฐานของความมีชีวิตชีวา ณ พื้นฐานตนเอง

อันถือได้ว่าเป็นเหตุที่แท้ของความมีคุณภาพไปแล้ว

อาจมีการสงสัยเกิดขึ้นว่า ถ้าเช่นนั้นแล้ว จะทำประการใด เพื่อให้เอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนได้มีการคงอยู่ต่อไป และสามารถอำนวยการประโยชน์อย่างแท้จริงได้ตลอดไป

ก่อนอื่น ขอกล่าวว่า หากละวางการขีดติดรูปแบบ ณ ที่จิตตนเองได้มากเพียงใด ย่อมเห็นภาพสัจธรรมในเรื่องนี้ได้เด่นชัดยิ่งขึ้นเพียงนั้นว่า “การอนุรักษ์กับการพัฒนา มิใช่เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกัน” ดังเช่นผลที่สะท้อนภาพออกมาให้เห็นกันมากยิ่งขึ้นในสังคมปัจจุบันนี้ หากเป็นสิ่งที่อยู่คนละส่วนของระบบภายในกระบวนการพัฒนาเดียวกัน และทำหน้าที่ร่วมกัน เพื่อให้ชีวิตของทุกสิ่งทุกอย่างสามารถพัฒนาตนเองไปได้อย่างมีพื้นฐานอันแท้จริง การอนุรักษ์จึงเป็นสิ่งที่อยู่ในส่วนของเหตุ และเป็นพื้นฐานหลักเพื่อการพัฒนาตนเองของแต่ละสิ่ง เพื่อให้มนุษย์ได้รับประโยชน์อย่างมั่นคงอยู่บนฐานแท้ และมีการต่อเนื่องตลอดไป

อุปมา ดังต้นไม้ผลนานาชนิด ที่คนไทยรู้จักคุ้นเคยกันดีในชีวิตประจำวัน เช่น ต้นมะม่วง ทุเรียน มังคุด และขนุน เป็นต้น ซึ่งทุกฤดูกาลที่เป็นฤดูให้ผลของต้นไม้เหล่านี้ เราจะมีผลให้ได้รับประทานกันเป็นประจำ และเมื่อมีการกล่าวถึงคำว่า “เรา” กันจนเป็นธรรมชาติของจิต ย่อมส่งผลสะท้อนทำให้เกิดความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นภายในจิตสำนึก เสมือนเป็นมุมหนึ่งของการเติมพลังอันเป็นอมตะแก่ชีวิตคนทั้งหลายในชุมชนคนไทย

และท้องถิ่นอันเป็นที่ให้กำเนิด แม้ว่าผลจากต้นไม้เหล่านี้ จะหมดสภาพไปตามกาลเวลา แต่เราก็จะได้สัมผัสกับผลรุ่นต่อ ๆ ไป ที่มีการปรากฏออกมาอย่างต่อเนื่อง แม้นด้านที่เป็นผลจากสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ หากนำเอาหลักธรรมะเข้าไปเป็นฐานการคิดเพื่อศึกษา ก็จะได้พบว่า การที่ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเกิดการดับอยู่ภายในตัวเองและด้วยช่วงเวลาอันเป็นฐานของตนเอง สิ่งที่เราเห็นเป็นรูปร่างอยู่ ณ เบื้องหน้านั้น หากนำเอากาลเวลามาประกอบเป็นเงื่อนไขเข้าด้วยกัน ผู้มีปัญญาลึกซึ้งพอสมควรย่อมเห็นได้ต้องแท้ว่า มิใช่สิ่งที่มีรูปแบบเดียวกันกับอดีต จึงไม่น่าจะมีความรู้สึกซึ่งฝังไว้ด้วยสิ่งที่ขัดกันกับหลักความ

**จำเป็นต้องมีการรู้ได้...
เห็นได้ ด้วยตนเองทุกขณะว่า
เหตุอันเป็นส่วนแท้
หรือเป็นพื้นฐานของผลนั้น
เป็นสิ่งที่อยู่ในอดีต
และใน ส่วนลึก
หากเปรียบได้จุดต้น ไม้ผล
ก็หมายถึงส่วนต้น
ซึ่งได้มีการพัฒนา
ขึ้นมาจากเมล็ดพันธุ์ในอดีต
แทนการเคลิบเคลิ้มลืมหืมตัว
เพราะรสชาติจากผลเท่านั้น**

จริง

ถ้าหากคนไทยแต่ละคน ต่างก็ยึดมั่นอยู่แต่เพียงด้วยรูปแบบของผลจากต้นไม้ชนิดต่าง ๆ เมื่อได้ยืนได้ฟัง หรือได้รับรสสัมผัสจากมะม่วง หรือได้ยืนได้ฟังการกล่าวถึงมะม่วง ก็เห็นได้แต่เพียงรูปของลูกมะม่วง และแฝงไว้ด้วยความรู้สึกแต่เพียงว่า มันมีรสชาติอร่อยดี

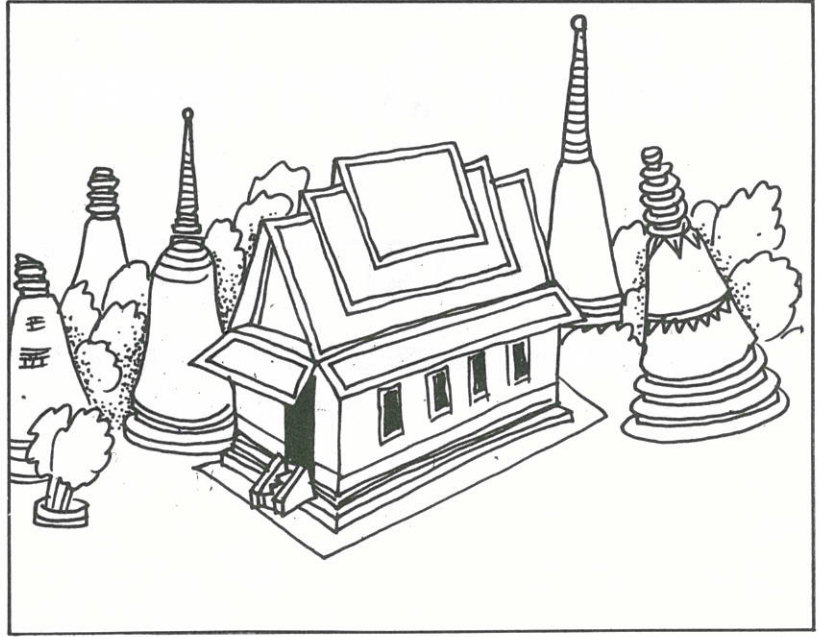
และด้วยกาลเวลาที่ผ่านไป สิ่งซึ่งปราศจากการพัฒนาอย่างรู้ได้ถึงรากถึงโคน ก็จะส่งผลให้ชุมชนมุ่งไปสู่ความเสื่อมโทรมยิ่ง ๆ ขึ้นไป ประกอบกับการที่มีชุมชนอื่น หรือชนชาติอื่น ที่มีความแตกต่างกันกับเราด้วยพื้นฐานวัฒนธรรม แต่มีการเชื่อมโยงถึงกันยิ่งขึ้นด้วยกา... วัฒนา

สื่อสังคมในด้านวัตถุและผลประโยชน์ หากเขารู้ได้ เข้าใจได้ด้วยเชิงความสามารถทางความคิดที่ลึกซึ้งกว่า กระแสที่มีความสัมพันธ์ถึงกันได้ ย่อมไหลจากแหล่งอื่นเข้าแทรกแซงเราได้ ในระดับพื้นฐาน ด้วยพื้นฐานธรรมชาติของมันเอง

ดังนั้น การเก็บผลมาใช้ประโยชน์ในแต่ละครั้งแต่ละคราว นอกจากจิตจะไม่ตั้งอยู่ด้วยความประมาท ทำให้เกิดความหลงในประโยชน์เฉพาะหน้าของผล หรืออาจเลยไปถึงการพยายามนำรสชาติของผลไปยึดเยียดให้แก่บุคคลร่วมนุชน ร่วมชาติแล้ว จำเป็นต้องมีการรู้ได้เห็นได้ด้วยตนเอง ทุกขณะว่า เหตุอันเป็นส่วนแท้หรือเป็นพื้นฐานของผลนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในอดีตและในส่วนลึก หากเปรียบได้ดุจต้นไม้ผล ก็หมายถึงส่วนต้นซึ่งได้มีการพัฒนาขึ้นมาจากเมล็ดพันธุ์ในอดีต แทนการเคลิบเคลิ้มลิ้มตัวเพราะรสชาติจากผลเท่านั้น

แม้รูปแบบของผล ที่อาจทำให้คนเข้าใจว่าเป็นเอกลักษณ์ ก็จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางธรรมชาติด้วยตนเองเช่นกัน ดังเช่นผลทุเรียน ก็มีผลจากพันธุ์ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และของสังคมเรื่อย ๆ ไป เอกลักษณ์แท้ของทุเรียนจึงน่าจะให้แก่ “ความเป็นพันธุ์ทุเรียนพันธุ์นั้น” ซึ่งไม่อาจนำมาเปลี่ยนแปลงให้กลายเป็นพันธุ์มะม่วงหรือพันธุ์มังคุดได้ เพราะพื้นฐานของพันธุ์เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตนเองและอยู่ในส่วนลึกซึ่งด้วย

หากรู้ได้ดังกล่าว มนุษย์ก็จะไม่เอาแต่หลงเก็บลูกทุเรียนหรือลูกมะม่วง

แต่ในขณะที่เก็บผลแต่ละรุ่นซึ่งมีการล่องไปด้วยกาลเวลา ต้นอันเป็นระบบและกระบวนการชีวิต ก็จะได้รับคามสนใจ ให้โอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างเสรี เพื่อความเจริญงอกงามของต้นและชีวิตต่อไปในอนาคต และมีการอนุรักษ์พื้นฐานความเป็นต้นผลไม้แต่ละชนิดไว้ มิให้ถูกทำลายกลายเป็นสิ่งประดิษฐ์จากถิ่นอื่น อันถือได้ว่าเป็นกรรมวิธีหลอกลวงชุมชน หากชุมชนนั้นยังคงอาศัยด้วยปัญญา ลุ่มหลงอยู่เพียงด้วยรสชาติของผล ทำให้ปราศจากการรู้ทัน

ยิ่งไปกว่านั้น หากความละโมภและรู้มากด้วยวัตถุของมนุษย์ ได้มีการนำไปใช้เอาเปรียบธรรมชาติลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ ยิ่งใช้อิทธิพลในด้านนี้กระทำการเปลี่ยนแปลงวัตถุในระดับพื้นฐานของกลไกธรรมชาติ ลึกลงไปมากเพียงใด เมื่อถึงกาลเวลาที่ธรรมชาติได้รับความกระทบกระเทือนต่อความมีชีวิตชีวาอย่างถึงระดับพื้นฐาน

นิเวศวิทยาของธรรมชาติก็จะพังทะลายลงโดยสิ้นเชิง ธรรมชาติในสังคมมนุษย์ย่อมสูญเสียไปด้วยอย่างหมดสิ้นเช่นกัน และชีวิตมนุษย์เองก็จะต้องมีการสิ้นชาติและเผ่าพันธุ์ไปด้วยในที่สุดอย่างไม่มีการเลือกที่รักมักที่ชัง

หวนกลับมาสู่เรื่อง เอกลักษณ์กับการพัฒนาชุมชนเพื่อการสรุป คงช่วยให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นได้ว่า หากความรู้ลึกซึ้งนึกคิดของมนุษย์ในชุมชน ยังยึดมั่นถือมั่นอยู่ด้วยรูปแบบของเอกลักษณ์อันเป็นส่วนผล วิธีการที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดขึ้นเพื่อการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากเอกลักษณ์ ก็จะถูกแปรสภาพและทิศทางไปสู่วิธีการทำลายด้วยตัวเอง อย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์โดยมนุษย์เช่นกัน.